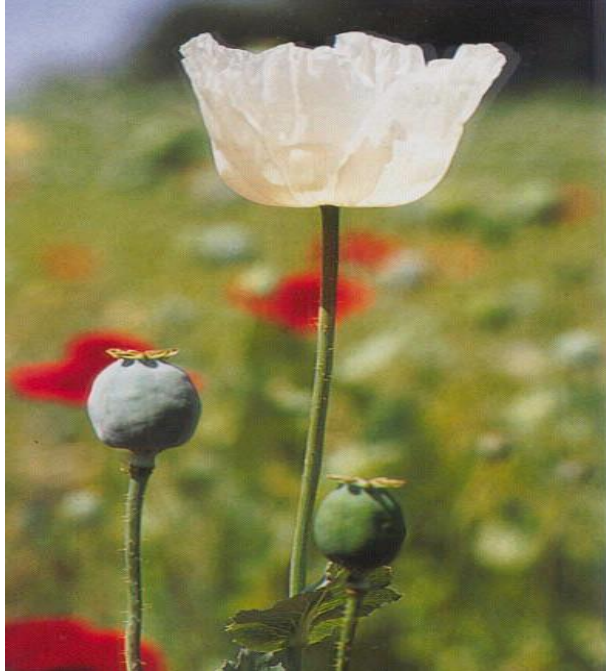

HAŞHAŞ TARIMI

HAŞHAŞ TARIMI

Haşhaş; tohumu, tohumundaki yağı, kapsülündeki morfini ve diğer alkaloitleri için yetiŐtirilir. Haşhaş, tohum ağırlığının yarısı kadar yağ ihtiva eder. Yağı kaliteli olduğu için yemeklik olarak kullanılır. Alkaloit fabrikasında kapsülleri iŐlendikten sonra elde edilen morfini ilaç sanayiinde kullanılmak üzere ihraç edilmektedir.

Haşhaş yurdumuzda Ege, Gölller bölgesi ve Kuzey Anadolu'nun bazı yerlerinde **TMO'dan izin almak** suretiyle yetiŐtirilmektedir. Ancak en uygun ekolojisi göller bölgesidir.

Şekil 12. Beyaz çiçekli haşhaş bitkisinden bir görünüş

EKİM NÖBETİ

Haşhaş toprağı yormaz, yarı nadas yerine geçer. Tarlayı erken terk ettiği için yerine hububat ekilebilir. Bir çapa bitkisi olması nedeniyle kendinden sonraki bitkiye yabancı otlardan arınmış temiz bir tarla bırakır.

Tarlaya arka arkaya haşhaş ekmek mümkünse de bunun mahsurları vardır. Bunları; hastalık ve zararlıların ertesi yıla artarak intikali, tarlaya tohum dökülmesinden dolayı çeşit karışması olarak sıralamak mümkündür. Yeterli gübreleme yapılmak kaydıyla arpa ve buğdaydan sonra haşhaş tatminkar ürün vermektedir.

TOPRAK HAZIRLIĞI

Toprak işlemede amaç; ön bitki artıklarını toprağı karıştırmak, yabancı otları yok etmek iyi bir tohum yatağı hazırlamak, çimlenme ve büyüme için uygun rutubet, havalanma ve sıcaklığı sağlamaktır. Bunun için kendinden önceki bitki hasat edildikten sonra 20-25 cm derinliğinde anızın bozulması gerekir. Tohumlar küçük olduğu için tavında iyi işlenmiş bir tohum yatağı hazırlamak gerekir. Bu nedenle pulluktan sonra diskaro ve kazayağı gibi aletlerle sürüm yapılır.

Toprak işleme ile toprağın un ufak edilmemesi gereklidir. Toprağın hafif kesekli kalması, yağış sonunda kaymak oluşmasını önlediği gibi kışlık haşhaşlarda bitkiyi soğuğa karşı korur.

Yazlık ekimlerde ise ilkbaharda ilk fırsatta gübreyi vererek tarlayı derince sürmek ve bu şekilde ekime hazırlamak yeterli olmaktadır.

Şekil 13. Pembe ve kırmızı çiçekli haşhaş bitkileri

ÇEŞİT VE TOHURLUK

Haşhaşın tohum renkleri kullanma alanı bakımından önemlidir.

Gri-Mavi Renkli Tohumlar

Yabancı ülkelere satılan, ihraç özelliği olan tohumlardır.

Beyaz Renkli Tohumlar

Kısmen dış-satımda, kısmen de iç-satımda yağı için tercih edilir.

Sarı ve Devetüyü Renkli Tohumlar

İç piyasada börek, çörek yapımında ve yağ imalinde kullanılır.

1985'ten bu yana haşhaş ıslah çalışmaları devam etmektedir ve üstün verimli çeşitler TMO (**Toprak Mahsülleri Ofisi**) tarafından dağıtılmaktadır. Bu kuruluştan bilgi edinilebilir.

Haşhaş tohumları üç yıl boyunca çimlenme kabiliyetini muhafaza etmekte olup gelecek yıllarda bu özelliğini tedricen kaybetmektedir. Bu nedenle kullanılan tohumluk yeni, tek renk (**karışmamış**), doğal renk ve kokusunda olması gereklidir.

Haşhaşın, en önemli ve en yaygın hastalığı haşhaş mildiyösüdür. Bu hastalık tohumla ertesi yıla geçmekte ve yayılmaktadır. Bunu önlemek için hastalıklı tarladan tohum almamaya dikkat edilmelidir.

Haşhaş bitkisi üzerinden en iyi gelişmiş, iri ve dolgun tohumlar ana kapsülde bulunur. Bu nedenle hasatta öncelikle iyi gelişmiş ana

kapsüllerden tohumluk almak gerekir. Bunu yaparken de renk karışımı olmamasına dikkat edilmelidir. Zira tek renk tohum üretmek pazarlamada daima üreticinin yararınadır.

EKİM

Haşhaş, kışı ılıman geçen Geçit Bölgelerinde **Kasım** ayında, kışı sert geçen yerlerde **Eylül** ayı sonu ile **Ekim** ayı başlarında ekilmelidir. Ekim ayı içinde yağış alıp çıkmazsa, sulama imkânı olan yerlerde çıkış için sulama yapılmalıdır.

Mibzerle ekimde sıra arası 45 cm, sıra üzeri 15 cm olmalıdır. Toprak tavında ise çıkış 8-10 günde tamamlanır. Toprak tam tavında değilse çıkışlar gecikir ve seyrek olur

Bitkinin Kış Zararlarından Etkilenmemesi İçin

Haşhaş çimlenme dönemindeki soğuklardan (-5°C) büyük zarar görür. Bu nedenle ekim zamanı tespit edilirken haşhaşın kış soğukları geldiğinde 4-5 adet küçük rozet yaprağı oluşturabilmesi sağlanacak şekilde ekim zamanı tespit edilmelidir. Ekim ayı içinde yağış olmazsa mutlaka sulanmalıdır. Ekimle birlikte taban (fosforlu) gübre verilmelidir.

Ekim, bitkiyi rüzgarlardan koruyacak şekilde baskılı mibzerle yapılmalıdır. Baskılı mibzer yoksa, normal mibzere baskı tekerleği monte edilmelidir.

Şekil 14. Sıraya ekilmiş ve çiçek açmış bir haşhaş tarlası

GÜBRELEME

Birçok tarla bitkisinde olduğu gibi haşhaşta da yüksek verim ve iyi kalite, yeterli ve dengeli gübreleme ile sağlanabilir. Bu nedenle çiftçilerin topraklarını tahlil ettirmeleri ve tahlil sonuçlarına göre yapılacak tavsiyeler doğrultusunda gübre kullanmaları faydalıdır. Genel olarak önerilen gübre miktarları şöyledir:

Susuz Şartlarda

Ekimle birlikte dekara 15 kg DAP+5 kg üre veya 15 kg DAP+9 kg Amonyum Nitrat uygulanmalıdır.

Sulu Şartlarda

Ekimle birlikte dekara 15 kg DAP+17 kg üre veya 15 kg DAP+20 kg Amonyum Nitrat ilkbaharda verilmelidir.

BAKIM

Kıştan çıkışta haşhaş bitkileri 7-10 yapraklı olunca seyreltme ve ilk çapalama yapılır. Duruma göre 2-3 çapa yapılmalıdır.

Güzlük ekimlerde bir veya iki, ilkbahar ekimlerinde ise üç-dört defa sulama yapılmalıdır.

HASAT

Haşhaş kapsülleri kuruduğu zaman zarlar üzerinde dizilen tohumlar kapsül dibine dökülür. Olgunlaşan kapsüller elle sallandığı zaman ses verir. Bir bitki üzerindeki tüm kapsüller aynı zamanda olgunlaşmaz. Hasada karar vermek için en alt kapsüllere bakmak gerekir. Tohum dökülmesine ve kayba neden olduğundan hasat zamanı geciktirilmemelidir.

Şekil 15. Haşhaş bitkisinde beyaz çiçeğin yakından görünüşü

VERİM DURUMU

Haşhaştan kuru şartlarda; dekara 60-70 kg kapsül, 70-80 kg tohum, sulu şartlarda; dekara 120-130 kg kapsül, 160-200 kg tohum verimi alınabilir.